

ШЫН

1966 ч.
ОКТАБРЬ
14
ПЯТНИЦА
243 (6574).

СЭКП Тыва обкомунун, Тыва АССР-нин Дээди
Советинин болгаш Министрлер Чөвүлелинин органы

Өртөз 2 көп.

ПОЛЬША УЛУСТУҢ ТӨЛЭЭЛЕКЧИЛЕРИ СВЕРДЛОВСКИДЕ

Польша Улус Республиканың партия-чазан төлөөлери Польшаның Каттышан Ажылчын партиясынын Төп Комитетинин Бирги секретары В. Гомуля, Польша Улус Республиканың Министрлер Чөвүлелинин Даргазы Ю. Цириневич баштаары Свирдловскиде келген. Ол төлөөлөр-биле мады СЭМП ТН-ның Политбюрозунун кеңигүнү, СССР-нин Министрлер Чөвүлелинин Даргазы А. Н. Косыгин келген.

Польшаның Каттышан Ажылчын партиясынын ТН-зынын Бирги секретары Владислав Гомуля, Польша Улус Республиканың Министрлер Чөвүлелинин Даргазы Юзеф Цириневич болгаш СЭМП ТН-ның Политбюрозунун кеңигүнү, СССР-нин Министрлер Чөвүлелинин Даргазы А. Н. Косыгин олар партия-чазан төлөөлөринин кеңигүнөри-биле мады Свирдловскиде келген.

хоорайга аян-чорун кылган. Муң-муң свирдловчулар польша улуска аян-дуңма найыралады сагыш-сөтүлүн изин-биле илгерилеп турган. Октябрь революциянын болгаш Уралга хамааты дайынның киржикчилеринин Коммунарлар шөлүнде аян-дуңма хоорунда тургустунган Алар тураскаалынын баарында Владислав Гомуля, Юзеф Цириневич болгаш есе-даа аалчылар чектер апарып салган. СЭМП-нин область комитетинге Польша Улус Республиканың партия-чазан төлөөлөринин кеңигүнөри хоорайнын болгаш областың партия ба-за совет организацияларынын ууртукчулары-биле босада кылган. Улус ажил-агыйынның хөгжүлүзүмүн дугайын, эртеминки болгаш культура тургузушкунун талазында чедикинин дугайын польша аалчыларга олар чугаалап берген. (СЭТА).

СОВЕТТЕРНИҢ БӨГҮНГҮ ЭЭЛЧЕГЛИГ СОРУЛGAZY

Ажылчы чоннар депутаттарының чер-чер Советтериниң күсүнү үедө сагыш салыр айтырыглары чылдың кайы-даа үезинден хей. Дүжүт ажаап алышкынын даразында ээлчегде туруп келген кол сорулга болза, мал кыштагладышының белектилди чедикининки доозары болур. Бо чылым республикага миллион ажыг малды хүр кыштагладырын хандыгары дээрге, партия, совет болгаш ажил-агый организацияларынга база бир шыңгыы шылгалда болур.

Дүжүт ажаап алышкынын кол кичээнгей салгаш, мал ажылынын айтырыгларын партия, совет болгаш ажил-агый ууртукчулары ийги чөгөгө тургузуп келгенки шүт чугаалаар херек. Дүжүт ажаап алышкы-ны-биле чөгөлөшүр мал чемнериниң белектилди чоруп турза-даа, мал кыштагладышының белектилди чамдык черлерге чорутунай турган.

Бо айтырыг Советтериниң болгаш ажил-агыйларын ууртукчуларын ам далаштырып келген. Мал кыштагладышының белектилди чонун болгаш хей-ниитиниң кичээнгейин Каа-Хем районда чогуур үезинде уг-ландырган. Мал кыштагладышының белектилди дугайында айтырыгын район Советиниң сессиязынга чугаалаашка, далаштыг хемчеглерин айты-кан. Районнуң улусчу контролёрлары кыштаглаашкында белектилди хы-налдазын чер бурзунге чоруткан. Ол хыналдага чер-чер Советтериниң де-путаттары болгаш активчилери илгерилеп киришкен. Осе-даа чамдык район Советтери мал кыштагладышының дугайында айтырыгын ам кичээнгейге ап турар апарган. Ажил-агыйларын хей нуруузу кыштаг-лар белектилди ам дүвү-далаш-биле чорудуп турар.

Ыччалза-даа мал кыштаглаашкында кышка белектилди Эрзин, Вүр, Би-Хем районнарда дүвүрээзиниң байдалда. Ол районнарнын чамдык ажил-агыйларында мал кыштаглаашкынын септелгезин чорутуун турар. Чамдык районнарда кышкылар септелгезин чаа эгелеп турар. Таңдын «Тимпелге» совхозунда чамдык малчыларнын кыштаглаашкына кышкы чедишпей турда, Кур чер мады Совет ону контролёрга албайн турар.

Мал кыштаглаашкынын туудушкуну дыка өжүм чорутуун келген. Ылаң-гыя Вүр район малга чаа кышкыларын туудушкунун барык чорутпаан. Эрзин район бо чылым чүгө 4100 баш малга чаа кышкыларын белектил турар. Чон-Хемчин, Улуг-Хем, Таңды, Тоңу райкүсөмнар малга чылыг кышкылар туудурынга тускайлаан акша-хергенин долзу-биле ажил-лаарыне чогуур кичээнгей салбайн келген.

Мал кышкыларын септелгези болгаш туудушкуну чер-чер Советтериниң депутаттарының, доктаамал комиссияларын контролёрга турар ужурулуг. Чон-Хемчин районнуң Хемдергей мады Советиниң депутаты М. Кызыл-оол бо ажылды кичээнгейиниң төвүнге ап келген. Туудушкы бригаданы ол бригадирлеп алгаш, «Тыва» совхозтуң 20 кышкыларында кышкыларын септелгезин кылып, чыгытпаан. Мал ажылынга хамаарыш-кан депутат бурзу, ш Кызыл-оол ышкыш, бодунуң хүлээлгезин күсөд-дир болза, Советтин мурунда салдыган кышкы-даа сорулга чедикинин-ниң күсөттинип болур дээрин практика басыткан турар.

Мал чемнериниң байдалы кышкыга? Энир чыгытпаан бо чылым бүдүн чартын каттап хей мал чемнери республикада белектилген. Бо чорук Советтерин болгаш ажил-агыйларын ууртукчуларын өжүргатпаан ужурулуг. Ылаңгыя Бай-Тайга, Вүр, Эрзин, Тес-Хем районнарда белек-тетинген мал чемнери чогуур хергелге ан-даа чептес. Мынчангаш мал чем чедишпес районнар немелде чемнери белектилэр, Каа-Хем, Таң-ды районнарда сазан белектил, сөөртү айтырыгын амдыгааштан бодар херек. Белектилген мал чемнерин мал татчегеп турда, Эрзин болгаш Тес-Хем районнарнын чер-чер Советтери шиптирлеп хемчег албайн ту-рарын база айтыса чогуур.

Мал кыштагладышының белектилди дүрген доозаа талазы-биле улуг организациячы ажылды район болгаш мады Советтер чоруда хүлээл-гелгил. Эри кышкыларын септелгезин болгаш чаа кышкыларын туудуш-Советтериниң болгаш улусчу контролёрларын доктаамал хыналдазынга тургузар херек. Бо талазы-биле Улуг-Хем районнуң Кек-Чыраа мады Советинде амдыралга бадаткатынган эки практика бар. Мал ажылынга кышкы-бир айтырыг тургустунуп келгилге, ол мады Советтин мады ажил-агый талазы-биле доктаамал комиссиязы хыналда чорудуп, рейд органи-застан турар. Ындыг хемчеглерин, ылаңгыя кыштаглаашкында белектил-дин хыналдазын бүгү район болгаш мады Советтер, оларнын доктаамал комиссиялары, депутаттары болгаш улусчу контролёрлар чер бурзунгел боттандыра хүлээлгелгил.

Кыштаглаарга малчыларнын амдырал-културлук хандырылганын айтыры — чер-чер Советтериниң кичээнгейиниң төвүнге турар ужурулуг. Ынчангаш малчыларнын кыштаглаарга чурттап бажынарнын, өлгөрүн, чүөр бажынарнын, клуб, кызыл булуңуларын кичээнгейлгил белектил болгаш садыг, медицина, аш-чөм хандырылганын экижидер талазы-биле хемчеглер алыры—бо хүнүң чугула айтырып болур.

Хүнүн бо чугула айтырым чер-чер Советтериниң сессияларын-га тургузуп, ажилын байдалын тедаратнаш, организациы ажылды күш-тедирери Советтериниң куускомнарнын амдылдың эрге-ажынтары болгаш үениң байдалы негеп турар.

Ныш дээрге малчыларга чылдың эң-не берге болгаш узун үези. Ын-чангаш мал кыштагладышынын чедикининки чоруда дээр бүгү-ле чүүлдерин кылыры Советтериниң болгаш бүгү хей-ниитиниң амгы үедөги ээлчеглик сорулгазы болур.

Красноярскиниң делегейде эң-не улуг дээр гидроэлектростанциязының баштайгы ийи агрегатын Октябрьның Улуг ре-волюциязының бежен чыл оюн таварыштыр ажыгалага кири-рин төлөвлээн.

Красноярск ГЭС-тин туудужуларын хоорайы—Дивно-горскиде чурттааның улуг туудун чорудуп турар.

ЧУРУКТА: Дивногорскиде чаа бажыңнар.

Ю. БАРМИННИҢ ФОТОЗУ.
СЭТА-нын фотохрониказы.

УЛУГ Октябрьның 49 УТУКУШТУР

Төлөттиг ужуражыр дээр

Улетпүрүт Кызылдың ажил-пшчлери Улуг Ок-тябрьның байырлазын төлөтүп утуктур дээр бугурел-диг басып олурарлар. Бүгү бугурелгелер эртен тос айтарын пшти продукция белектэр планын 106.2 хуу күсөткенер. Программда көрдүгөткөндө 1100 куб метр дилген ышкы материалдарын, 54 тонна шой-ну, 7 муң тонна хөмүр дашты немей бугурел.

Чоннуң калбак хергелдигин бараанай база план-назымдал ажыр кылдыган. Ол дээрге 300 центнер мал саржаа, 630 тонна хлеб 3 тонна кодытер кылг-лар болгаш 5 муң рубльге ажыр даараан пшж-хен-дир.

Алгы заводун коллектив тергип эки аймадаан. Уг завод сентябрьның 20-ден бээр чаа беш чылдың

ийги чылымын улуде ажилдап киришкен. Мында амгы үедө Октябрь чыскаалыга тураскааткан со-циалисттик чарып калбарган. Кидис пшж пети баш хей идик пети бот-боттарын чарышка кытырып, улуг көдүрүшкүнүн, күш-ажыга чүткүлдүн көргүзүп туралар. Цехтер кышкы-даа улуг чедикининки болгаштар. Тос алларын түнелде 3 муң эжеш ки-дис, 4 муң эжеш хей идик планда ажыр белектил-тиген. Ийи коллективтерин кылган продукция-нын шынары улам экижи олурар.

Ыччалга хоорайнын улугтур бугурелгелери тос ай-ларга 800 муң рубльдин продукциязын немей бугур-геш. Октябрьның 49 чыл өнгө чедир 800 муң эжеш рубльдин бараанын планда ажыр кылгын шип-тирлээн.

Дүжүт кандыг болганын?

Республиканың районнары бо чы-лым таргаа культурадарын гек-тар бурзунден мындыг дүжүтү алганнар.

РАЙОННАР	Гектардан алган дүжүт (центнер)
Танды	14.0
Бий-Хем	13.0
Каа-Хем	12.7
Тоңу	12.5
Эрзин	12.5
Кызыл хоорай Совет	11.4
Тес-Хем	10.7
Барыш-Хемчик	10.2
Бай-Тайга	8.1
Чон-Хемчик	6.8
Улуг-Хем	6.3
Өвүр	3.9
Республика	11.3
Оон шиптиде совхозтар	
«Шивилг»	19.5
Дуржугла станция	18.0
«Мекергей»	13.7
«Эзегес»	13.1
«Тинделге»	13.0
«Тиселге»	12.5
«Совет Тыва»	12.4
«Өк»	11.6
«Кок-Тей»	11.4
«Сукла»	10.7
«Шекпээр»	9.6
«Чыраа-Бажы»	9.4
«Барлык»	9.2
«Сут-Хөл»	8.8
«Төл»	8.5
«УТКА 25 чылы»	6.7
«Улуг-Хал»	5.7
«Найрал»	5.1
«Тыва»	3.6

Эрткен чылым таргаа культу-радарын ортурак дүжүт рес-публикага 6 центнер болган.

Октябрь 10-га чедир республикада таргаа культурадарын ажаап алышкымын актылаттыган тар-гал-биле катат 37.2 хуу болган. Бай-Тайга, Бий-Хем, Тоңу, Эрзин районнар болгаш Кызыл хоорай Советинге хамааржыр совхозтар ажаап алышкымын дооскан. Оон өскө районнарда катгыштыр 7 муң эжеш гектар таргаа ам-даа сымында төвөр.

Күрүш шыгжамырыга Тываның 123.218 тонна таразын кирген, азы план 205.4 хуу күсөттиген.

Элбек сүттү саггаш...

Элбек сүттү бугурелш Чылдың үшкү кварта-лаарга, ферма чылда оон-биле Төрөөн куртун амды фермалар ардын өөртүп турар фермаларга калбарган социали-сттик республикада чарыштын бирч чеди-кис эвес. Оларнын би-рин элбеш, ол ферма-рээтинге өөртүн «Кы-нын коллектив СЭКП зыл тус колхозунуң райкомунуң болгаш рай-Чарыш-Дыт сүт-бараан куускомун шиптир Кес-фермазы хамааржыр зыл туугун алган. Тодар-зайларга, ферма чылда 55 тонна сүттү күрүнеге садыр планкы турган. Ол план октябрь 1-ге че-дир 51 тонна 700 кг кыл-дыр күсөттиген. Фер-мазын кышка белектил-база эки.

Чыл планын күсөткен

Беш чылдың баштайгы чылымда күрүнеин планын оонаалгаларын күсөдир талазы-биле Барыш-Хем-чин районнуң «Большой» колхозу-нун ажил-пшчлери эрестиг ажил-лаанар. Колхоз чылдың эгт план-ын 102, сүттүн — 418.5, дүктүн — 116.4 хуу күсөткен болгаш күрү-неге 300 тонна таргаа дужар пла-нын 666.5 тонна кылдыр ажыр күс-сөткен.

Чыл планын күсөдиринге болгаш ажил-агый талазы-биле бадик кар-

Кыйгырыгнын эгелекчилеринде

Чон-Хемчик районда Шемн ма-ды Советиниң ажилчы чову Улуг Октябрьның 50 чылынга төлөтүп ужуражыры-биле республиканың мады Советтерин 1965 чылдың ок-тябрь айда чарышты кылгырган. Ол кыйгырыгнын бир чыл болган тү-вөли Шемн мады Советиниң комис-сиязы удуруш, күсөткү комитет-тин чоокта чаа болган хуралыга чугаалажып көргөн.

Алгач хүлээлгезин күсөлдөз дээр кышкы ажылды чорутканын долчу-лап айтырга мындыг. Көдө Совет-тин ажилчы чову Борбан-Арыг суурда Ленин аттыг болгаш Борбан-Арыг кудумчуларында 4060 эс-мылгы олурткан, херимерини чар-ты кылган. Эдөөн хей бажынарнын ирешелди, кылачкылаан.

Олар ам Комсомольскай, Найрал кудумчуларының чагайжымылга-агыч киргеш, ышк олуртулгазын эгелеп берген. Фермалар биле хоу-турлагаларының аразында 20 кило-метр багай орутуу аде кылган, суур-

туурларын чедип алырынга кол-хозтун мураккы хойжугу Марбы Саа, саанын Достайлаа, Оорак, механизаторлар Р. Дюлаа, Болат Хоомуш олар кышкымаккай ажил-дап, социалисттик чарыштын тилек-чилери болганнар.

Ам колхозтун ишчилери Октябрь-нын социалист Улуг революция-анын 49 чыл өнгө чүткү-ажычтын чедикининки ужуражыр дээр социалист чарыштын улам калбар-тын, суур кышкымаккай хай-нышкынын ажилдап турар.

нун чамдык кудумчуларын деск-лөөнер. Оон-биле чөгөлөшүр хар-мылаа контроларының туудуш, Бор-бак-Арыг суурда болгаш малчы-нарга 8—8 бажында туткан. Ызаа-чылар 22 өгүч чаапа белектилеш, му-раккы малчынарга тип берген.

Колхозта хлеб бажынар чер, сто-ловая, уруглар асызын доктаамал ажилдап турар. Оон азымында хе-рэгелдер шиптиг ажилынга кир-жир алгалык болган. Көдө Советтин социалисттик чарыжын организа-астан-ды депутаттар илгерилеп кир-жит турар. Хей-ниитиниң бот-ты-ныктыр организациялары социали-сттик чарыштын организа-агылары бо-луп келгенер. Ам-даа илереп турар чамдык четиштерин дээр чыл-ды-дыры көдө Советтин куускомун ай-тышкан.

Ол көдө Совет Чыгыраа мады Со-вет-биле аразында чарыштыг. Ын-чангаш чарыж турар көдө Со-ветинде социалисттик чарыш калбар-чоруп турарын көөр сорулга-биле төлөөлөр солтурун шиптирлээн.

ЧУРУКТА: В. Иосифов.

М. ТЮНДУП.

С. Феоктистовун фотоу.

Чарыштын тиелекчизи

Искрачылар ол хүн таргаа ажаап алышкымын дооскан, ажаа эки ажилдаанын демделеп, хоуу ажилдакчыларын хура-лын эрттирген. Ылаңгыя комбай-нерлерин аттарын ажаа хүндү-лелди-биле ажап турган. Бодунуң чедикининкиге мактамас, өөг дугайын өөргүге чугаалаарынга ынак эвес, тараан-ла болу ол — олжун, томаанын комбайнер Куу-лар Бавий-оол бирин черин ал-ган. Өөрү ажаа байыр чедирип, оон холдарын динчип туткулаан. А. Бавий-оол чүгө хүнүмүрүп каан. Эртен чылын ол «Искра-ния» комбайнерлерин чары-жыга дөрткү черин алган, бо чы-лын — оон-даа өрүлөй бээрин билбээн.

«СБ-3» комбайнын бугурелдиг кылдыр септеп алганын ол ынамып турган. Оозун ажаап алышкынын мурунунда боду каш-лаа каттап шензеп, ижегер Ан-гүр-оолга көргүскөн. Бавий-оол-дун чарыш салып алганы Хоумш-ку Ламажип келгеш, оон маши-нын канын эвес деп, база-ла земги ижегер дег, хынал көрүп Бавий-оолдан айтырып турган.

Белир-Бажында сугаттыг та-рааны, Чинге-Далга чинге-тараа-ны дөрт кестирип турганындан бээр ай ажыг үе эрте берген. Ол-ла үеде Бавий-оолдун дүн-хүн дивейн, эрестиг ажилдаанын өө-рү комбайнерлер утпаан. Комбай-нерлер чарыжынын бирин черин оон эгелеш-ле ол бажы-биле алган тургакан.

Билбес болууза—айтырдынын чор деп чүве бар болгай. Куулар Бавий-оол он чыл чолаачылдап, дөрт чыл комбайнерлеп келгеш, байлак дуржугламы мөөнөп ал-ган-даа болза, колхозтун улуг комбайнери Мокуш Кертин-оол-дан бо-ла айтыра бээр турган. Чамдыкта оларнын аразында мын-дыг чугаа-лаа болу бээр:

— Кезид, бастырым чоруп тур-гаш, комбайнын канчаар хынал ап чорөа экил?—деп Бавий-оол айтырар. Ынчалга, Кертин-оол ажынын ук айтырынга (бир-бир болаарга, ыныг айтырыг бодун, белеп ышкы сагынылар-турган) чарыштылар.

— Чөмө хире толгангаш чүу кире үе эгелештеш, машинаң кн-

нап көрүп ап, турарынын бодун таарыштырып ап чор. Кол-ла чү-ве—кезип турар черин байла-лында, тараанын кайы хире үе-генинен хамарламы деп билер мен...

— Ындыг харын—деп, Бавий-оол ол-ла бугун эки билер хире-зине, чөпсөзөрежи каар.

Чижээ, комбайнын хүргелеп, оожуназырын, бисти өрү, ку-дугуларын, комбайн тараанын бастырып турар шынарын, кес-кен черин хемчээлди билп ап чорутуун дугайында чугаа ийи комбайнерин аразында база үр-гүлчүлөй бээр тургулаан. Ын-чалга, ол дээрге оларга халчон солун болур турган.

Оон ынаа, чарыж турары Хо-мшук Ламажипы Бавий-оол үр-гүчү хайлаарат турган. Чамдык-та, ол дуржугламы, могай-шыла билбес комбайнер Бавий-оолду ажыптар турган. «Эе, Ламажип дээрге шыраа-ла комбайнер ийи, ажаа аштырыптар болдум бе. Кертин-оол кезидеже соннал кирген-лаа болза, бисти ажа бери болур дүжүрүмү кийи бол-

гай...» деп, ол сеткил дүвүр-чиг боданы-даа бээр. Бот-боттарын көрүп, билдин дээр, чарыштын оду оларын чарыштып турганын олар эелешип турганын.

Ажылда дээр моолдк болган чүт-ле бар-ды. Бавий-оол ажаа дыка хынал дөң. Чижээ, үчөгөн ховута ынаа-лааа көр, ажаа ал-дынган шидү ой-шандаа хемчө-вө, бүкери долган комбайнар машиналар келирин манап ажаа тургулаар турган. Ындыг тава-рылган билдеш, Бавий-оол агро-ном Комбайн Сегленмейте, хоуу бригадирине чугаалап-даа тур-ган. Ол чептерге сонда кинти күш-биле эттиген.

Демги чарыштын, ол күзе-нишкенин ажилдын түндөй кандыг болганын? Буулар Сели-Струнович Бавий-оол 378 га чер-ин ажаап алдыр деп хүлээлге ал-ган, 600 га ажынын кестирген болгаш бастырган. Оон ады хол-хозтун комбайнерлеринин бирги черинде. Ам ол көжэмын «Чы-раа-Бажы» совхозтун тараанын ажаажыр дээр, есе өөрү-биле кайы ынаа челе берген, чүтүлүтү ажилдап турар.

А. МУГУУРАН.
(Бистиң түсүн көрө).

Коммунистернин марксистчи-ленинчи

каңналышыкыны

СЭБП ТБ-нын айтышкынын узур-тула болуураш, Чөөн-Хемчик район-тун партия организациялар, комму-нистернин болуш партия кечиги-түүс активни политиктиг чыры-дышкынын организациялар талазы-биле район иштинге элдеп организа-чы ажилдарын чоруткан.

Партия чырыдышкынын эрте-кен өөредилге чыгында бистин ра-йонга 37 политиктиг эге школа, марксист-ленинчил үндүзине-рин өөренир 17 школа, бугурутуу-ла болуш кээз ажил-агыйнын эконо-миканы өөренир ийи чыгыш ийи школа ажилдап, дуржулгалыг пропаганда-биле хапжуртуула турган. Партия чырыдышкынын системазында 1285 кизи хаара ту-туунган. Оон иштинге коммунисти-рин 80 хуузу киришкен турган. Марксист-ленинчил үндүзине-рин 53 кизи, оон иштинге 36 ком-мунистер бот-өөредилге-биле өөрени-ген. Пропаганда-биле, лекторларга 127 кизи ажилдап, Язым-бугу өө-редилге черлеринде 37 кизи ажил-никтер. Коммунист-ленинчилерин, малчыларын болуктер, хойжу брига-далар, зенолар аайы-биле тус-ту-зунга чедир пропаганда-биле, агит-аторларын кужу-биле лекцияларын попут, бесед чорутуу-биле өө-редилгенин чутула кемчегерин алган.

СЭБП райкомунун болуш партия организацияларын ач чоруткан, өртен өөредилге чыгында партия чырыдышкынын багыт эвес түнел-лик болган. Кадрларын марксист-ленинчи каңналышкыны пар-

тия организацияларын, пропаган-дистерин күш салып ажилдаанын-дан. Чалаана АТА-зынга, көжү чор-уруу механизациятын колоннага, лаараныла мастерскаяга, Хорум-Дагга, Бора-Тайгага, Баян-Талаа, райкуускомга тургустунган марксист-ленинчил үндүзине-рин өөренир школа-лар, эге политшколалар эки ажилдап, оларын диннакчылары боттарынын политиктиг билинин деннелин бедилер даш багыт эвес ажилдааны түнел кичээлдерге эле-рэн. АТА болуш көжү чорутуу ме-ханизацияга ажилдап турган марксист-ленинчил үндүзине-рин өөренир школаларын пропаганда-биле өөренир Амиров, Спрыгин, амырал-хан-дырла комбинатын лаараныла це-тинге, райкуускомга тургустунган политшколаларын пропаганда-биле өөренир Долгар, Туметей олар өөредил-генин ийи-политиктиг деннелин бе-дилер талазы-биле эки ажилдап, ки-чээлдерин диннакчыларга солуг, билдигир кылдыр өрттирил турган.

Партия чырыдышкынын система-зын эрте-кен өөредилге чыгында пар-тия райком, оон пропаганда болуш агитация килдиз пропаганда-биле семинарларын 4 улаа өрттирил, оларын дуржула солукчуларын организациястан. «Сельхозтехника» Чалаана каттыжымкынында, орук-дилел участогунда, «Искра» колхоз-та партия организацияларын ком-мунистерни политиктиг өөредилге-

зин канчаар узуртуп турарын ду-гайында айтыртылар СЭБП райко-мунун бюрозунга чуталалып көргөн. Кадрларын марксист-ленинчи өөредилгенин эрте-кен чыгы чору-дугазында чедикшир-биле чер-тедештир четестер база бар болту-лаан. Чамдык партия организацияла-ры политшколаларын ажилды узур-туруп сулараткан турган. Чыжаа, «Тыва» совхоза парком секретари турган эш Мамыр-оол, «Сельхозтех-ника» Чалаана каттыжымкыны-нын секретари эш Иванов, Чалаана-нын № 1030 орук-дилел участо-гунга партия организациязын се-кретари турган эш Маркелов олар политшколаларын ажилын багыт узурткан. Политиктиг өөредилге-ге коммунистер болуш активт чете-че хаара тутуула, Кичээлдер кууу деннелге өртти турган. Ийде-чү-рүк эске-даа чамдык черлерге тургу-лаан. Оон ангыда, көргүзүп материал-дары, тыва дил кырында өөредилге номнары чок турган. Ырак-узак мал-чыларын өөредилге хаара тудары берге айтыртынын бирээни бооп ар-тып турар. Бистин районун 1025 коммунистеринде 542 кизи эге болуш оон кууу билигин, орус ыла-ла литератураларын ажилдап шыда-лас бооп турар. Оларга тыва дил ки-рында өөредилге материалдары эрге-жөк чутула.

1966—1967 өөредилге чымы эге-лэн. Хоорайга октябрь 3-те бирги кичээлдер болган. Өөредилге эгеле-ринин мурнула пропаганда-биле пар-тия эге организацияларын секретарыларын семинар хуралын СЭБП райкомунун пропаганда бол-гаш агитация килдиз өрттирген бол-гаш бир дугаар кичээлге райкомун

харысалгалыг ажилдакчылары олуршканнар. Партия чырыдышкынын чаа өөредилге чыгында четчелешкини партия комитеттери, эге организа-циялар чоруткан. Бо өөредилге чы-гында политшколаларга 1300, оон иштинге марксист-ленинчил үн-дүзине-рин өөренир школаларга 303, эге школаларга 1000 кизи өөренир. 15 кизи марксист-ленинчил үн-дүзине-рин, 34 кизи эге политшко-лаларын программазын боттары өө-ренирин уламчыларлар.

Пропаганда-биле партия-нын пиза талазы-биле бирги олурту-ла дайыччылар. Аңаа коммунисттер медресин эи-не үнелг эртинен — марксист-ленинчил негедерин, кижилерин уаан боталык ийдеп дааскан. Моон узуртула, партия райкому пропаганда-биле ажилын бедил-биле үнелешкан, олардан не-гедени үргүлчү бедилди, пропаган-дист кадрларын шилип алырын, өөредилгенин айтырын чутулап көрүп турар. Ичкангаш бо чылын партия райкому пропаганда-биле чутула кичээлгени салып, про-паганда-биле байлак дуржулгалыг өштерири шилан. Районун партия чырыдышкынын системазында 106 пропаганда-биле ажилдап, Ке-дээ черде пропаганда-биле семина-рынын чокку үеде өрттирер деп тур-гар. Партия чырыдышкынын өөредилгени районун кээз черле-риге октябрь 15-тен эгелеп деп көргөн.

Тус-тус ажил-агыйлар партия организацияларын политөөредилгенин болуш черлерин эки белеткери, про-паганда-биле, диннакчыларын өө-редилге номнары болуш эске-даа ма-териалдар-биле хандырар кемчегер-ин дарый дооскан турары чутула.

А. САЛЧАН, СЭБП Чөөн-Хемчик райкомунун секретари.

Анисья Андреевна Черкашина Узур-Хем ыжи-улетур ажил-агый черинге 1941 чылдан бээр ажилдап келген. 1952 чылдан эгелеп Анисья Андреевна бус-биле хойдуш машинаны машин-га болуп ажилдап турда, 1958 чыл оларын кол-лективинге улуг өөршүнүг чымы болуп, ол чы-лын оларын бугурутуу электрин кирип, кол-биле кылар ажилдарын механизация-лаан. Оон эгелеп-ле ажилын бугурутуу куш-ажы-мын бугурутуу үдүм бедил, коллектив рес-

публиканы ажил-агыйга көсү ролду ойнап эгелеп. Ам Анисья Андреевна коллективинде хоочун болуш дуржулгалыг ажилын. Хей чылда шү-дүрү куш-ажымы, хей-ишти ажилында ийе-келге киргизген даш ош «Куш-ажымын ийе-келге даш ийе-келге» ийе-келге. Чокта кол Анисья Андреевна Черкашина хары-же-руш ажилын Кызыл тур орден база кайла берген. А. КУРБАЕВИЧ фотоу.

Он үш центнер

«Барым» совхозтук механизаторлары болуш тараа-агыйлар бо чылын элективниг дүжүтү өс-түрүп ааган, чидирг чокка ажаан алган. Бедир дүжүтү өс-түрүп алырны херэжон сугатчы Күжүтү Чымынын куш-ажымын үзүү база бар.

1965 чылда 80 гектар тараа-агый суг-биле эки хандырар, гектар бургузун 9 центнерин алган. Беш чылдан баштайгы чымында оон көргүзүп дыка бедил бол-ган. Бо чылын 120 гектар кымы-тасты үш итап сугаткан, гек-тар бургузун 13 центнер дү-жүт алган. Эш Чымын элек-тивниг дүжүтү өс-түрүп, херэ-жон сугатчыларын арамдык социалист чарыштын тиле-чын болган.

Барым-Хемчик районда база бир мурнакчы сугатчы Күжүтү Чымын чуте боудуна онамкан ажил-биле кымыгаараткымай, совхозтук эске ажилдарына ба-за ийе-келгир киркип турар. Мал чедирин белеткенин үе-зинде өг-бүзүл-биле 8 тонна ситенип кескен. Ам совхозтук төп шаңыла үзүш белеткенинде ажилдап, хуш нормаан 120 хуу чедир күсүлөп, социалист чарыштын мурнакчыларын олур-рунда чоруп турар.

М. ДЫЛАП.

Идегелдиг дузолакчылар

Недэзгн ажил-ишчилерин ийе-келгир дузолакчылар агитаторлар амгы хүнүнде тараанылар, малчылар-биле бир дөмөй, хойнуң ажилында идегелдиг кирип турарлар. Эрин районун «Чая орун» колхозунда № 1, 2 хойжу бригадаларын хойжулар агитаторлар Бумбай Баздыр, Давыд Хайын, Степан Комбу, Күнчүк Менди-оол оларын күзөңгир аалчы-ларымыс деп адап турарлар.

Ол үнелел таварылга эвес, Муску ажилдар үезинде малчынар орту-зунга агитация ажилын чорударына олар эң идегелдиг киришкенер. Сиген белеткэр бригадала агиткуудулар үнүп турган. Лекция, беседаларын кылыры агитаторларга чачыл болу берген. Агитаторлар амгы бо хүн-мерде хойжуларын кичээлгенин мал кыштагыдышкынын белетке-линче угландырып турарлар.

БАРЫН-ХЕМЧИК РАЙОННУН ДӨН-ТЕРЕЗИННИН № 36 СОНГУЛДА ОКРУГУНДАН ТЫВА АССР-НИН ДЭЭДИ СОВЕДИНГЕ СОНГУЛДАЛАР ТАЛАЗЫ-БИЛЕ ОКРУГ СОНГУЛДА КОМИССИЯНЫН ДЫННАДЫ

1966 чылдын октябрь 11-де округ сонгулда комиссиязы «Тыва АССР-нин Дээди Советинге сонгулдаалар талазы-биле Тур Дүрүмүн» 54-ку чү-лүмте дүшүрт Дөн-Терезинин № 36 сонгулда округундан Тыва АССР-нин Дээди Советинин депутаттык кандидаты, 1928 чылда төрүтүнгөн, «Шекпэр» совхозтун Дөн-Терези салбырын ажилчыларын бол-гаш албан-хаакчыларын ийи хуралында депштитирген, СЭБП-ниң Барым-Хемчик райкомунун бирги секретари Түлүш Араптанович Стал-оолду бүрүткэн.

Дөн-Терезинин № 36 сонгулда округундан Тыва АССР-ниң Дээди Советинге сонгулдаалар талазы-биле округ сонгулда комис-сиязы.

Аныак тудугжулар

Бүгү-эвиледе узур-дузгалыг ша-лымчы комсомолчу тудугта ажилдар күзөл-биле Ал-Довурактын орумак школанын элден хей доозучулары өөредилге чымын төнүчүлде тө-рөөн хоорайныга артып калганар.

Ал-Довурактын тудуг өргөлгө ко-дор үенч тудугжулары аныак оол-дар, кыстарын дуржулгалыг хоочун мастерлерге быгылаан. Оларын тудугта ажилдаанын бээр алгон

үе өрткен. Ам Көк-кыс Донгак, Ка-ла-кыс Ондар, Зоя Ооржак олар ийи-ги разрядтын тудугжулары болуп, тудугту мергежилн шалымкын бе-дилдип турарлар.

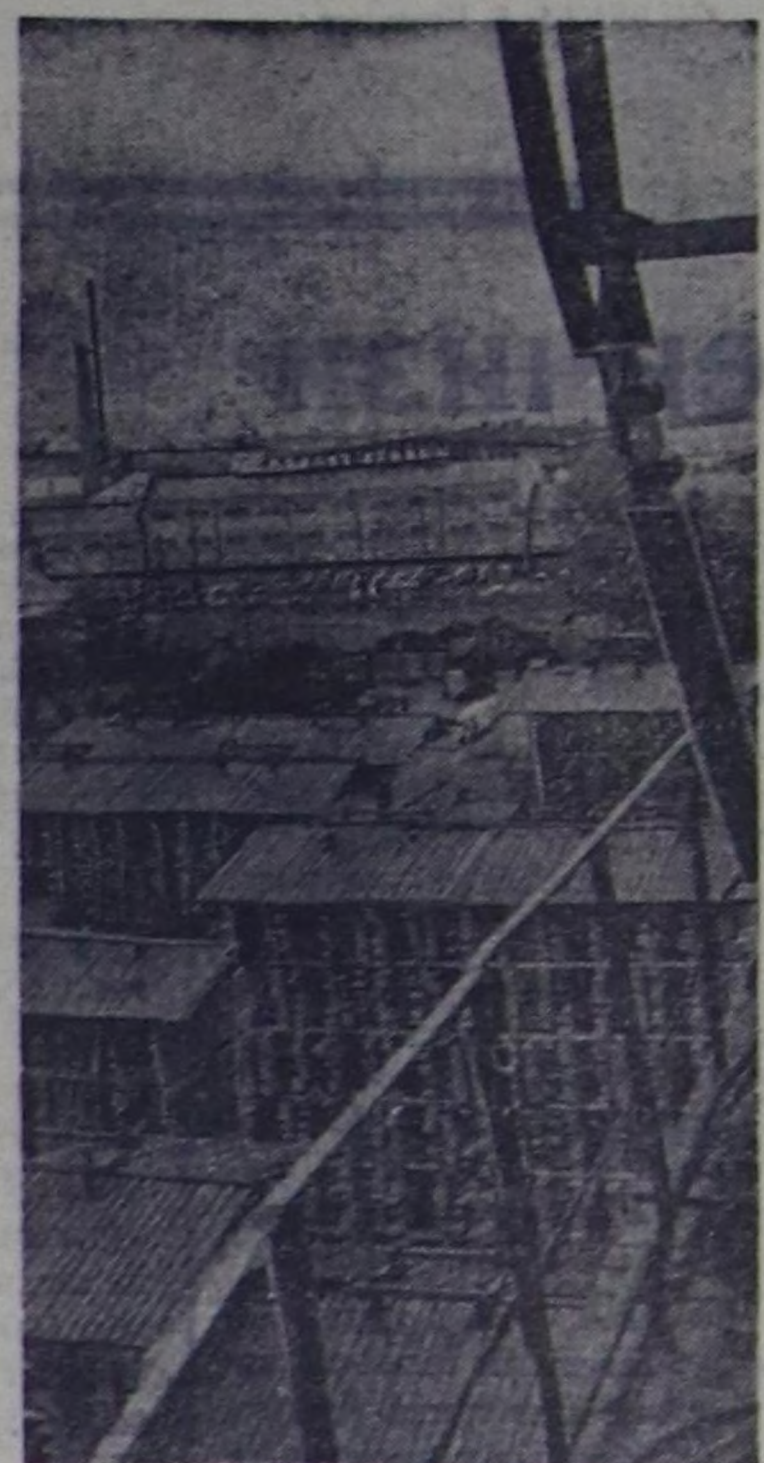
Аныак тудугжулар Октябрьниң социалист Узур революциянын 49 чыл өмөтө уткуштур тудугжулар аразында калбарган социалист чарышка кирип, күженишкенин ажилдап турарлар.

Архангельскин мийи дилер болуш мийи сайырады ажилдап кыл-дыр талазы-биле В. И. Ленин аттыг комбинаты 35 харлаан. Ийи дилер бичи заводчуга ол үе-ниң дуржулгалыг чурттуг согу-барым талазында мийи сайырады ажилдап кылдырнык эң узур комбинаттары-ның бирээни аларган. Оз комбинат чылда үш миллион амыг кубометр мийи сайырады ажилдап кылдыр.

Бүгү-ле технологтуг чорудугалары — мийи-ты сугдан уштурунда судноларга болуктер чү-дүренин чедир—механиктер күсүлдип тур-гар.

Комбинаттын продук-циязын хой-хой кур-тарын корабльдер ал-гаш чоруп турар. Бо чылын дашынжы херек-лешчир 215 мик кубометр мийи алыр.

Узур Октябрьниң 50 чымында толентат ук-уражыр даш чарыш-шаа, комбинаттын кол-лективни графикти мур-нады ажилдап, обла-стык мийи дилер бугу-дугаларын аразында кол черин эзеп турар.

ЧУРУКТА: Архан-гельскин В. И. Ленин аттыг комбинаты мийи хевир.

Коммунист пинтиледди тудуг тургузуп турар бистин чүрүтүстө узуртуп бугурутууларын болуш ажил-агыйларын тус-тус участо-гарында ажилчыларын болуш ийе-келгир-техниктиг ажилдакчыларын мурнула тус черлерде профвие-ле организацияларын бугурутуу ажил-агыйнын узуртучулары-биле ийи талазы бот хүзүлелерин, коллективтер керелерин чыл са-нында-ла чарып турар.

Баштайгы үеде коллективтер кер-елер колдуунда-ла хуу бугурутуу черлеринге чарылып, курвения болуш кооперативниг бугурутуу черлеринге тарифтиг дүрүмдери ажилдап турган. Ийдег дүрүмнөр ботунун характеринин-даа, хевирин-даа талазы-биле коллективтер кер-елерге чок болган.

«Коллективтер керелерин бамы-лаарынын дугайында» деп Декретин эи-не баштай 1918 чылдын июль 2-де РСФСР-ниң Узур ажил-агый човүлел хулаан алган болуш оон бээр-ле коллективтер керелер хойлу-бузугар болушун туржун эзэлэн.

Бистин коллективтер керелеринс ботунун туруп келген үезинде ботун-га чарыгдаларын хей катап немен, бугурутууларын курвие мурнуга пламинг сорулгаларын күсүлдерини программасы болу берген. Оон-биле черелештир, социалист чарыштын калбарынын, бугурутууге акна-шалын төлөвирини айтыртылар, кадрларын белеткерины, куш-ажымын салгыла-чүрүмүн быжыл-дарынын, куш-ажы камгалалын айтыртыларын болуш ажилын, ал-бан-хаакчыларын амырал-ханды-рылаан кудуерин болуш кууу-тарын сайырадыларын айтыртылар ийи-келгирин бүгү талазы-биле шипитирлерины ийдег керелерге то-даргай айтып турар. Бо айтыртыла-биле кады, бугурутууге азы органи-зациянын узуртуула-биле мийа профвие-ле организациянын мур-нула салынган сорулгаларын күс-сүлдер, оларын тус-тус хүзүлел-лерин керелер дорту-биле айтып тур-гар.

Коммунист партия болуш Совет чарыг коллективтер керелерин узур тахыр-тазын үргүлчү айтып, бо талазы-биле доктааларын үн-

дүрүп келген. Бугурутууге ажил чорудугазында айтыртыларын шипитирлерины, коллектив биле амырал-ханды, албан-хаакчыларын аразында ролон бедилер чутулган. СЭБП-нин Программасында айтып турар. Ичкангаш, бугурутууге өргөлө баш-карына ажилчы чопу хаара тур-дарынын бир кол хевир — коллек-тивтер керелерин болуш ажилдап турган.

Профвие-ле организациязынын амыдыралындан

тивтиг керээ болур.

Бо чылын мартта РСФСР-ниң Ми-нистрлер Човүлел болуш ВЦИС «Бугурутуу черлеринге коллективтер керелерин чарырын дугайында» чаа доктаалы база хулаар алган. Бугурутуу черлеринге, тудугта, ке-дээ ажил-агыйга, мийи ажил-агый черлеринге, транспортта, салгы ба-за хой-пинитин чедиле, амырал-ханды-рыла черлеринге коллек-тивтер керелерин чымын-на фе-раль айлан орай эвес хуулаа чарып турарын бо чаа доктаалда тодаргай айткан.

Бистин республиканын тус ажыг бугурутууларын, организацияла-рында коллективтер керелер чары-дынган. Уз керелерге алган хүзүлел-терин күсүлдег калган болуш, оон чартык чылда чоруткан хыналдаларын түнелдеринден кө-рүп болур.

Керелерин хыналда республи-кага элден бедил чедиле эрген. «Тээли», «Мехеги», «Узур-Хан» болуш «Найрал» совхозтарга, дур-жула станцияларга, Кызылдын ал-гы заводунга болулаан хыналдалар организация эрте-кен болуш ол чер-лерде ажилчы комитеттери, проф-вие-ле организациялар бо чутула ажилче кичээлгенин улааттырган.

Республиканын мурнакчы бугуру-тууге бирээни Кызылдын алгы заводунда профвие-ле организациязы коллективтер керелерин күсүлдег даш чогут ажилдарын чорутка-нында керелде көргүткен чутула айтыртылар эки күсүлгенин турар. Ийдег бугурутуу узуртуп турар продукцияны эки пинары даш

ажыл улам-на ажикип, бугурутууге чамдык чаа күштерин ажилдагы киргенинден куш-ажымын бузу-рукчуу бедил турар. «Мехеги», «Найрал» совхозтар-нын керелеринде көргүткен чүдүл-баа-ла чогут үезинде эки күсүл-генин турар. Республика типография-зынын дирекциязы болуш ийа

ажыл улам-на ажикип, бугурутууге чамдык чаа күштерин ажилдагы киргенинден куш-ажымын бузу-рукчуу бедил турар.

«Мехеги», «Найрал» совхозтар-нын керелеринде көргүткен чүдүл-баа-ла чогут үезинде эки күсүл-генин турар. Республика типография-зынын дирекциязы болуш ийа

ажыл улам-на ажикип, бугурутууге чамдык чаа күштерин ажилдагы киргенинден куш-ажымын бузу-рукчуу бедил турар.

Бо чутула документини күсүлде-зинде чамдык көсү ажилдар бар-лаа болу, чедир кылдырмаан ажил-дар ам-даа хой болгызын бистин хы-налдамыс көргүскөн.

Узур организацияларындын СУ-48, СМУ-3, «Тыва тудуг» трезини узуртуп бугурутуулар комби-нады (начальник Емельянов, местком даргазы турган Доржукай), туу-бу-заводу керелерин негеделерин күсүлдер хамаан чок, өрткен чартык чылда бугурутууге планын күсүлде-ринер. Бо бугурутууге социалист чарыштын багыт организациян, ош өрөөн узуртуп турары-биле мийа-дыг узур четестер бар аларган.

Узур организацияларындын бот-оругла-чарыгалыг бригадалар не-гедерин турар. Комбинексинг 154 бригадаларын чуте 26-ы бот-оругла-чарыгалыг кирген ийке, азы бүгү бригадаларын чуте 16,9 хуузу болуп турар.

Коллективтер керелерде көргү-нүг, кадрлар белеткеринын айты-рып ач керээ. Ошче организация-ларын узуртучулары коштак ки-чээлгенин салып турар. Республиканы чамдык бугурутууларинде болуш тудуг, автотранспорт организация-рында доктаамал ажилдап бугуру-туу хуралдары өрткен 9 айларын иштинде шутт ажилдап келген.

Мадаа «Тыва кобылт комбинат», Кызылдын электростанциязы, Кы-зыл-Хавак шахтазы, СУ-48, көжү чорутуу механизациятын № 62 колонна, Кызыл-Маалык АТА-ы болуш өскелер-даа хамааржыр.

Кызыл-Хавак шахтазынын узур-тучулары (начальник Иванов, местком даргазы Разанов) керелерин негеделерин ыракта-ла чедир күсүл-лейн турар. Оон хараа-ы-биле соци-алист чарыштын кижилер аразы-га өрөөн организациястан келген, тус-тус участотарда, сменаларда соци-алист хүзүлелдер чок, чарыштын түнелин үндүрбей турар. Шахтаа кижилеринде ажилы коштак, ажил лагы уер, арагалар чоруктар ула-дара болуп турарында чуте эрген 6 ай иштинде 41 кизи ажилга үнелди, прогудулаан. Техниканын айныл чок чорутуу хандырарын айтыртыларын шахтага багыт күсүл-лейн турар, бо чылын бирги чары-тынды озал-ондактыг беш таварыл-далар болуп, 123 ажил хүвүнү ки-жи-сменанын чидирген.

Пассажирлер АТА-зында профвие-ле организациязын керээде айткан хүзүлелерин багыт контроллан кел-генин хыналда илереткен. Транспор-тун үзүктелешкин чок ажилдарын чедип ал шыдаптын турары-биле бо чылын баштайгы үш айларында чо-лаачылар болуш кондукторлар долу эвес күш-биле ажилдап келген. Ош ийде, кижилерин дашынган хуш-перини графиктин АТА-га салгынап турган таварылгалар бар. 6 айлар иштинде мийа 126 кизи ажил ша-гын үзүп, прогудулап.

Бо ышкаш четестер республика-нын эске-даа узуртуп бугурутуула-рынга, организацияларынга тургу-лаан.

Бо чылын коллективтер керелерин баштайгы массалыг хыналда-ларын түнелдерин анализтеп, көргө, элзеп турар ол четестер колдуунда-да кижилер ортузунга органи-зация-массалыг болуш кижиздил-ге ажилын багыт тургусканында хамааржыр турар. Хыналдаларын чо-руула үеде чер-черде профвие-ле органи-зациялар бо ажилда белетке-ди коштак тургузуп, ажилын, ал-бан-хаакчыларын, бо ажилга таныш

кижилерин коштак кириштирип тур-гар. Керелерге үргүлчү хыналда-зын чогуту өйүлө кылбай турары ажилга дыка шаптыктыг. Чыжаа, коллективтер азы бугурутууге ху-ралдарына ажил-агый узуртучула-рын квалит түнелдерин дугайында отчоттары чогуту өйүлде шыдаптын турар. Чамдык черлерге ийдег хыналдаларын кылдып тур-дуга, илереттирген четестерин чай-далыр талазы-биле шипитирлг хей-чегерин албайн турар. Чамдык бугу-рутуу черлерин, совхозтарын чарыгган керелеринде айттыган чутула ажилдарын казан кымыр-дыг тодаргай хуулаа чок, эргейт, ийи-ти эске кырында бижиттинип тур-гар, о ол ышкаш тус-тус ажилдарын казан, кайы квалитда күсүлери бааг билдирмес болуулар.

Бо чылын баштайгы чоруткан хы-налдаларын эртеринерне күвине ал-бан черлеринин ажилдакчыларын база күвине болуш кооператив са-лымнын обкомнары коштак кичээ-гей салган, оон хараа-ы-биле бо об-комнарга хамааржыр турар органи-зацияларга хыналдалар организас чок өрткен. Ийдег шипшен чорукту моон солгар болуш херек.

Беш чыл пинитин баштайгы чы-лы ийи бугун чартык эй болуш те-нер болгай, ичкангаш 1966 чылда чарыгган бугу-ле керелерин күс-сүлдерин түнел көрү чокшудулаан. Хыналда чорударында калбак ак-тивти кириштирип турган, чыл иш-тинде кылдыган ажилдарын түн-ел, ажилчы, албан-хаакчыларын мурнула узуртучуларын болуш профвие-ле организацияларын от-чедун бээр өе база келген. Бо ажил-ды организациян чорударда, чамды-тын мурнула, профвие-ле органи-зациялар амыдагаштан эгелеп органи-зацияларын чорутуп тура, ке-дир 1967 чылдын коллективтер кер-елерин чарыгына бүгү талазы бел-леткелерин чорутар, чопун калбак савал-оналарын чыр, тускый ко-миссияларын тургузар херек.

М. НЕЖЕ, профвие-лдер човүлелниг инструктору.

ССРЭ-де 1966 чылдың тараазы

Совет Эвилелинде көдээ ажил-агый чымыл доостур чооктуулар турар. Милларда-милларда пуд тарааны болгаш техникти култураларны, картофелни, ногааларны, кат-химистерни, виногалды шалда-ла ажаатан, оларны алеваторларда, колхозтарын болгаш совхозтарын скалатарында уруулаан. Көдээ ажил-агый чымыл үлестирүүн он-он адырларынче төймөс агым болуп кирип турар. Чаа дүжүт совет ө-бүлө бурзуунда биллинип — оок аш-чөм талазы-биле куламыры албек болган аны-бүрү болу берген.

Мынчангаш, көдээ ажил-агый чымыл баштайгы түнелдерин кымыл болуп, бирги болгаш кол түнел бо-дур: Совет Эвилелин колхозтары болгаш совхозтары бо чымыл уруг чедишкенин чедип алган.

Чуртун шөлдеринге көдээ ажил-агый болгаш техникти култураларын байла дүжүт эстүргүткен. Эрткен бүгү чылдарга деңизерге гектарга онааштыр ортума-биле өң-не бедик дүжүт — 13 центнер алдынгын. Он үш центнер — бо дөргө ортума о-дур. Мынчаарга Украинанын ажил-агый чымыл гектарга онааштыр 20 ажил центнерин алган болгаш ол аргында-ла тергини шынарлыг

украин кызыл-тас болуп турар. Россия Федерациязынын Красно-нодар крайында тараа култураларын аажок чаагай дүжүтүп алган — гектарлар-на 30 центнер. Мынчаарга Краснодар крайын тараалга шөлү Барынын Европанын хой-хей курулуштарын тараалга

ры 2 миллиард 572 миллион пуд тарааны, а Казахстан — 1 миллиард 587 миллион пуд тарааны саткан дээрин октябрынын ийде-ле совет парлалга ынкаткан. Мынчангаш, чүтле ийи эвиле-демшен республика тараа сазыл адыр талазы-биле бүгү чуртун

Бо чымыл малдың баш саны база есен. Оң продукттуу кел-дүргөн. Мал ажилынын продуктуларын курунче сазыл адыр-нын планы ажыра куусетинин турар. Көдээ ажил-агый планна-нында оранчок хой эгити, сүтү, саржагы, дүжүт берип болур.

бүдүрүлгенин чайгыш чокка чорудуп турары экономикти бол-гаш техникти политиказы-биле тайылбырлаттырар.

Социалист көдээ ажил-агый-ны интенсификацияга быжыг материалды болгаш сан-төө су-рун тургускан турган. Күрүнө болза чокку беш чыл дүжүтүндө көдээ ажил-агыйнче дөргөлөнгө-41 миллиард рубль чаргы-лар деп шийтирилген. Бир өсөс колхозтарын болгаш совхозтарын боттарынын ашма-хөргө-нүн чаргыдаан турар ужураг 30 миллиард рубль база аны неметер болза, түң черле хой бо-луп турар-дыр. Ажылчыларын болгаш тараачыларын эрге-ча-гыразынын туруп турарын бүгү дүжүтүндө Совет күрүнө ми-чаа түнүгү ашканы көдээ ажил-агыйга оң кайы-да үзүндө кири-п шыдаас турган. Ам мындыг арга туруп келген болгаш ону до-лу кемчээлди-биле ажиллап ту-рар.

1965 чылдың мартта экономи-ка талазы-биле база бир өңөз чү-гула хемчегин боттардаан — көдээ ажил-агый продукттарын сазыл адырнын чаа системалыг докталаан. Беш чылдың дүжү-түндө, мынчанга 1970 чылга че-дип күрүнө тарааны 3,4 мил-лиард пуд чыл дүжүтүндө са-

зып адыр деп докталам планын бадылаан.

Мон-биле колхозтарын бол-гаш совхозтарын ажил-агыйнче-рини инициативанын калыктан. Боттарынын тускай планнаар өр-гө-лөрүн ажиллап алгаш, бүдүн беш чыл бурунгаар тарааны ку-рунче сазырын план-чайгылыг болуп алгаш, колхозтар база сов-хозтар боттарынын ажил-хөргө-нүн быжыг, бүдүрүлгө чорудуп, та-рылга талазы-биле эрежөө чүгү-дө черин хемчээлди докталаан, чогуур тараалга элестирилген кымыл турар болу бергенер.

Тараалы болгаш көдээ ажил-агыйн өскө-дөз продукттарын сазыл адырнын өртөөн ула-гатынган билдинир болгай. Ол өртөө болза ол продукттарын ордулап кылдыр бүдүрүн хангырып турар. База бир чүгү-дө чүгү: колхозтарын күрүнө планнаан ажыра продукттарын өртөөн күрүнө 50 хуу ажыра төлөп бээр. Бо ажыгыт кел-ген көдээ ажил-агый бүдүрүл-гө хемчээлдерин илгити бээр.

Ажыгыт сөзүндө, бо чылдың ийде 1-ден өргөсө, колхозчулар кыш-ажыгыт ай сайында маддылтыгын телесирин чер болганда непереткен.

Барынын-еропа болгаш аме-рик парлалга чокта чаа-ла СССР-ни көдээ ажил-агыйга «кризис» болуп турар, чери ко-перастыг хөй-биле ажиллаар-нын хөйи бо-дур шийишпаан дээр чергези-биле бижип тур-гү-

лаан. Баш хонук бурунгаар бис-тич бөмбүрөзисте тараанын ду-жүтүн дүжүтүндө болгаш пар-лаан чүгүлгө АКШ-тың чер ажи-лынын министрствозу болза СССР-де-ла, социалист өскө-дөз чурттарда бо чымыл тараа чымы-лазы хой болур, аш-чөм бала-рыны тазырылгыл болур дээрин минин бижирп ужура таварыш-кан. Ийдег, шын чүе черле шы-ы. Мынчаарга барынын-еропа бол-гаш америк аграриктер, эконо-мистер болза, бо чымыл тараа култураларын тараалга шөлү биске 8 миллион гектарга кымы-рылган турган болза-лаа, агаар бойдустун байдалы база-ла багай өсөс турган 1964 чылга болаарга, бо чымыл тараанын ийде чымы-лазы дыка хой болганын чүгө-дө СССР-ге колхоз тургузуун бай-далыг болуп болур турган дээр-лиг ымытаан өртүп туралар. Тараа талазы-биле бо чылдың че-дишкенин чер ажилы интен-сификацияны түнелди о-дур.

Мынчангаш, хамык ужура агаар бойдустун калдымында өсөс, ха-рын социалист көдээ ажил-агыйн болгаш мезгүлдө ду-жүтү түзүлгө чокка өстүргөнтө, бүгү уагустун өңчүзү — черин унуч-дүжүтүрүн бедилеринге, колхозтарын болгаш совхозтар-нын черектеринге санап четпес аргалар бар болуп турарында-дыр.

Николай АНИСИМОВ, ПМА-ның тайылбырлачысы, «Көдээ ажил-агый» экономик-казы» журналынын кол редактору.

Совет Эвилелинде көдээ ажил-агый чымыл баштайгы түнелдеринин дугайында

шөлдеринден хой дээрин айтыр херек.

12-ден хой өсөс чыл бурунгаар кур черлерге чер ажилын кал-ба-биле хөгжүдүп өгөлөөн Каза-станга бир гектарга онааштыр 10,5 центнер дүжүтү бастырып алган, а Соңгу-Казахстан обла-ста (мында тараа култураларын шөлү ийи миллион хире гектар) — гектарлар-на 16 центнер тарааны алган.

Совет күрүнө беш чыл дүжү-түндө (1966—1970 чылдар) та-раалы чылдың-на 3,4 миллиард пуду сазыл адырнын планы докталаанга болгай. РСФСР-ниң колхозтары болгаш совхозта-

планын күүсөдиген-дир, олар күрүнө шийишпаанча 3 мил-лиард 587 миллион пуд тарааны урган. Он өсөс 13 эвилелдерин республикалар, оларнын аразында Украина СССР ышкаш, күрүнө 700 миллион пуд тарааны сазыл-кан мындыг улау тараа берикчи тараа сазыл адырнын планна докталаанга болгаш адыр бүк-сө-дирин хандыраар. Чүе дээрге тараа сазыл адырнын ам-лаа уру-гүлөп турар-дыр. Бо бүгүнү кү-рүнө, бистин социалист көдээ ажил-агыймыс кайы хире улау бурунгаар башынын кылганын чүвени чөптүг бо-дур кижи бүр-ү түнел көрө апар.

ССРЭ-де көдээ ажил-агый бү-дүрүлгенин бо чедишкенин чүгү-дө тайылбырлаттырар. Азы хамык ужура чүгө бо чыл-дыг агаар бойдустун тараачыла-гы болганында бе?

Чок, мындыг өсөс. Бо чымыл-лаа чуртун азын хой черлеринге агаар бойдус тараачыла чок бол-ган. Социалист көдээ ажил-агыйн бо улау чедишкени болза, хамыктын мурунда СЭП ТК-ның 1965 чылдың март Пле-нунун шийтирилген дүш-түр совет көдээгө сөзүгү ийи чыл-да боттардыг социал-экономик-тиг хемчегер-биле болгаш Совет күрүнө колхоз болгаш совхоз

КЫШ ЭЖИКТЕ КЕЛГЕН

Септелге орту кирбээн

Хүн келген турум-на оок лыынып, чылдың өң дошкун үзүл — хамык чоок-шупаар. Мал ажилында өң шийтирилчү чүе болза, чылдың бо берге үзүлгө белеткек ажилдарын чорудары болур.

Улау-Хемде «Улау-Хал» совхозун Хайыракан салбырын малчыларын кыштагылаштыра белеткек ажил-дарын септеги эвеналар-биле калы чорудуп турар. Совхозун шээр ма-лынын хой кези бо салбырда. Мын-чангаш салбырда кыштагал септе-лгенин докталам ажилдар кылдыр 11 кижи составтыг эвен организаци-аан. Улау-Хемини ол чарында ту-

рар шунту 53 коданнын 19-зу мал-чылар барып хонуттарына белең.

Мынчаарга хем бо чарында 21 коданнын хой кезинде мал кажаа-лары болгаш малчылар чурттаар бажынарын септелгези багай чоруп турар. Оң кыштагаларга баар малчы-лар С. Серезар, С. Шахтар-оол, Д. Седип-Дорж олар олура бажы-нарын, хонук кажааларын септеп доозуп турар-да болза, Сенек, Улау-Арт, Дашты-Кожогаар бо черлерде чамык кажааларын өлөз болдур-мөз, хөргөни хоортунаан. Бар кыштагаларын чамыктарында чуртталга бажынарын шалалары

прик, соңгаларын шийи чок. Он ийде, бо бо хире өсөс арткала түрмөк септелгезинде аялга шала-зын, септеги шунт созууру негетти-ни турар кажаалар, бажынар баа-бар.

Кышка белеткек коданнарже мал чөмөрин сөртүп черлери база ха-мааржыр. Мал ажилында бо салбыр-да чүгө кыштагал септелгези бөзүн орту кирбейн турар болганда, сал-бырын уагустуларын тускай эр-темилгери бо чүгүдө ажилы ку-гуур үзө доозар хемчегерин дарый ботталыраа чөптүг.

О. ТАВАА.

ВДР-ниң Даштыкы херектер министерствозунун медеглели

ХАНОП. (СЭТА). Вьетнамын Демократтыг Республиказынын Дашты-кы херектер министерствозунун тоолукчун медеглели кымыл, демил-гизаастаан зоналыг чуртун америк империализмниң каржызы-биле үрөс турарын мыда буруу шаап көргөн дээрин Вьетнам информэ-агентисе динирип турар.

1954 чылдың Женев дугуржулгаларын демилгизаастаан зонага хамаарышкан чүдүлгө үрөс дээр чүвени истен хынар арганы дээр-тей комиссарынаа бээр-биле Муруу болгаш Соңгу Вьетнамын аразында демилгизаастаан зоналыг бөмбөлөөн септеген бис дээрин АКШ-ның башкарыкчы боттары 1966 чылдың октябрь 3-те тайылбыр-лаан деп, медегледи чуталаан турар.

АКШ Муруу Вьетнама агрес-сияны күштелдирип база Вьет-намын Демократтыг Республиказын агаардан халлашкыларын күш-тедирип турарын медегледи дедеглээн. Демилгизаастаан зоналыг самостаттарын, оң ийде зоналыг сыйык чуртукчалыг районнарын-че «Б-52» дээр самостаттарын хой улау чорудуп турар. Америк импери-ализм демилгизаастаан зоналыг эжелес адыр-биле болгаш 17-ти параллелин соңгу талазында Вьетнамын Демократтыг Республиказын деңсизеринге боттарынын ширгаларын дүжүрүлгө бөзүн кы-жынып келген, АКШ-ның бо калчаалыг хөдөлшкенин болза, Вьет-нам талазы-биле 1954 чылдың Женев дугуржулгаларын козгалду-ле үрөсн база демилгизаастаан зоналыг чуртун дорамчыланын болур деп, медегледи чуталаан турар.

Вьетнамын Демократтыг Республиказынын Даштыкы херектер ми-нистерствозу АКШ-ның бо калчаалык шийтирилчү буруу шаап турар деп, медегледи оң ийи чуталаан турар.

Демилгизаастаан зоналыг чоң талам кезин чүгө бөмбөлөөн өсөс, харын база демилгизаастаан зоналыг бүгү деңсизеринге өскө-дөз дайын чорудуларын сөксөдирин АКШ-ны Вьетнамын Демократ-тыг Республиказын чааа негеп турар дээрин медегледи дедеглээн.

Американын Каттыпкан Штаттары Вьетнамын Демократтыг Рес-публиказын улау агаарды халлашкыларын болгаш өскө-дөз дайын чорудуларын чутта чокка сөксөдир, Муруу Вьетнама улау агрес-сияны сөксөдир, болгаш бүгү ширгаларын, болгаш өлөмчелерин ширгаларын Муруу Вьетнама улау, демилгизаастаан зоналыг чуртун болгаш Вьетнам талазы-биле 1954 чылдың Женев дугуржу-галарын сөкчүр ужураат.

КУДР-НУН МИНИСТРЛЕР КАБИНЕДИНИН ДОКТААЛЫ

ПХЕНЬЯН. (СЭТА). КУДР-нун Министрлер кабинеди улус ажил-агыйнын бүгү адырла-рында куш-ажыл кылдыр турар хой уругулг иелерге ажил ху-нун алды шапка чедир кызы-р дугайында доктаалды ху-дэп алган.

1.492-НИ АНДАРА АТКАН

ХАНОП. (СЭТА). Вьетнамын информэ-агентисе динирип турар, Вьетнам талазы-биле 1954 чылдың Женев дугуржулгаларын козгалду-ле үрөсн база демилгизаастаан зоналыг чуртун дорамчыланын болур деп, медегледи чуталаан турар.

Вьетнамын Демократтыг Республиказынын Даштыкы херектер ми-нистерствозу АКШ-ның бо калчаалык шийтирилчү буруу шаап турар деп, медегледи оң ийи чуталаан турар.

Демилгизаастаан зоналыг чоң талам кезин чүгө бөмбөлөөн өсөс, харын база демилгизаастаан зоналыг бүгү деңсизеринге өскө-дөз дайын чорудуларын сөксөдирин АКШ-ны Вьетнамын Демократ-тыг Республиказын чааа негеп турар дээрин медегледи дедеглээн.

Американын Каттыпкан Штаттары Вьетнамын Демократтыг Рес-публиказын улау агаарды халлашкыларын болгаш өскө-дөз дайын чорудуларын чутта чокка сөксөдир, Муруу Вьетнама улау агрес-сияны сөксөдир, болгаш бүгү ширгаларын, болгаш өлөмчелерин ширгаларын Муруу Вьетнама улау, демилгизаастаан зоналыг чуртун болгаш Вьетнам талазы-биле 1954 чылдың Женев дугуржу-галарын сөкчүр ужураат.

Вьетнамын Демократтыг Республиказынын Даштыкы херектер ми-нистерствозу АКШ-ның бо калчаалык шийтирилчү буруу шаап турар деп, медегледи оң ийи чуталаан турар.

Демилгизаастаан зоналыг чоң талам кезин чүгө бөмбөлөөн өсөс, харын база демилгизаастаан зоналыг бүгү деңсизеринге өскө-дөз дайын чорудуларын сөксөдирин АКШ-ны Вьетнамын Демократ-тыг Республиказын чааа негеп турар дээрин медегледи дедеглээн.

Американын Каттыпкан Штаттары Вьетнамын Демократтыг Рес-публиказын улау агаарды халлашкыларын болгаш өскө-дөз дайын чорудуларын чутта чокка сөксөдир, Муруу Вьетнама улау агрес-сияны сөксөдир, болгаш бүгү ширгаларын, болгаш өлөмчелерин ширгаларын Муруу Вьетнама улау, демилгизаастаан зоналыг чуртун болгаш Вьетнам талазы-биле 1954 чылдың Женев дугуржу-галарын сөкчүр ужураат.

Вьетнамын Демократтыг Республиказынын Даштыкы херектер ми-нистерствозу АКШ-ның бо калчаалык шийтирилчү буруу шаап турар деп, медегледи оң ийи чуталаан турар.

Демилгизаастаан зоналыг чоң талам кезин чүгө бөмбөлөөн өсөс, харын база демилгизаастаан зоналыг бүгү деңсизеринге өскө-дөз дайын чорудуларын сөксөдирин АКШ-ны Вьетнамын Демократ-тыг Республиказын чааа негеп турар дээрин медегледи дедеглээн.

Американын Каттыпкан Штаттары Вьетнамын Демократтыг Рес-публиказын улау агаарды халлашкыларын болгаш өскө-дөз дайын чорудуларын чутта чокка сөксөдир, Муруу Вьетнама улау агрес-сияны сөксөдир, болгаш бүгү ширгаларын, болгаш өлөмчелерин ширгаларын Муруу Вьетнама улау, демилгизаастаан зоналыг чуртун болгаш Вьетнам талазы-биле 1954 чылдың Женев дугуржу-галарын сөкчүр ужураат.

Вьетнамын Демократтыг Республиказынын Даштыкы херектер ми-нистерствозу АКШ-ның бо калчаалык шийтирилчү буруу шаап турар деп, медегледи оң ийи чуталаан турар.

Демилгизаастаан зоналыг чоң талам кезин чүгө бөмбөлөөн өсөс, харын база демилгизаастаан зоналыг бүгү деңсизеринге өскө-дөз дайын чорудуларын сөксөдирин АКШ-ны Вьетнамын Демократ-тыг Республиказын чааа негеп турар дээрин медегледи дедеглээн.

Американын Каттыпкан Штаттары Вьетнамын Демократтыг Рес-публиказын улау агаарды халлашкыларын болгаш өскө-дөз дайын чорудуларын чутта чокка сөксөдир, Муруу Вьетнама улау агрес-сияны сөксөдир, болгаш бүгү ширгаларын, болгаш өлөмчелерин ширгаларын Муруу Вьетнама улау, демилгизаастаан зоналыг чуртун болгаш Вьетнам талазы-биле 1954 чылдың Женев дугуржу-галарын сөкчүр ужураат.

Вьетнамын Демократтыг Республиказынын Даштыкы херектер ми-нистерствозу АКШ-ның бо калчаалык шийтирилчү буруу шаап турар деп, медегледи оң ийи чуталаан турар.

КУЛЬТУРА АЖЫЛДАКЧЫЛАРЫНЫН ЧӨВҮЛӨЛ ХУРАЛЫ

УЛАН-БАТОР. (СЭТА). МАР-ның култура ажилдакчыларын бижир республика чөвүлө хуралы ажилдакчыларын чуртун хонуттарында бол-гаш аймактарында келген 400 ажил дөдөгөтөр, даштык ажилдар оң ажилында кирип турар. МАР-ның XV съездинин шийтирилчү күүсөдиринге култура-чырымышкын албан черлериниң сорулгаларын дугайында изеткеди МАР-нын Министрлер Чөвүлөсүн дорамчи-ны ораакчымы Ц. Пунцагворон кылган.

Совет култура ажилдакчыларын төлөсөдирин баштыгы СССР-ниң култура министри Е. А. Фурцева чөвүлө хураалга чүе чуталаан.

1.492-НИ АНДАРА АТКАН

ХАНОП. (СЭТА). Вьетнамын информэ-агентисе динирип турар, Вьетнам талазы-биле 1954 чылдың Женев дугуржулгаларын козгалду-ле үрөсн база демилгизаастаан зоналыг чуртун дорамчыланын болур деп, медегледи чуталаан турар.

Вьетнамын Демократтыг Республиказынын Даштыкы херектер ми-нистерствозу АКШ-ның бо калчаалык шийтирилчү буруу шаап турар деп, медегледи оң ийи чуталаан турар.

Демилгизаастаан зоналыг чоң талам кезин чүгө бөмбөлөөн өсөс, харын база демилгизаастаан зоналыг бүгү деңсизеринге өскө-дөз дайын чорудуларын сөксөдирин АКШ-ны Вьетнамын Демократ-тыг Республиказын чааа негеп турар дээрин медегледи дедеглээн.

Американын Каттыпкан Штаттары Вьетнамын Демократтыг Рес-публиказын улау агаарды халлашкыларын болгаш өскө-дөз дайын чорудуларын чутта чокка сөксөдир, Муруу Вьетнама улау агрес-сияны сөксөдир, болгаш бүгү ширгаларын, болгаш өлөмчелерин ширгаларын Муруу Вьетнама улау, демилгизаастаан зоналыг чуртун болгаш Вьетнам талазы-биле 1954 чылдың Женев дугуржу-галарын сөкчүр ужураат.

Вьетнамын Демократтыг Республиказынын Даштыкы херектер ми-нистерствозу АКШ-ның бо калчаалык шийтирилчү буруу шаап турар деп, медегледи оң ийи чуталаан турар.

Демилгизаастаан зоналыг чоң талам кезин чүгө бөмбөлөөн өсөс, харын база демилгизаастаан зоналыг бүгү деңсизеринге өскө-дөз дайын чорудуларын сөксөдирин АКШ-ны Вьетнамын Демократ-тыг Республиказын чааа негеп турар дээрин медегледи дедеглээн.

Американын Каттыпкан Штаттары Вьетнамын Демократтыг Рес-публиказын улау агаарды халлашкыларын болгаш өскө-дөз дайын чорудуларын чутта чокка сөксөдир, Муруу Вьетнама улау агрес-сияны сөксөдир, болгаш бүгү ширгаларын, болгаш өлөмчелерин ширгаларын Муруу Вьетнама улау, демилгизаастаан зоналыг чуртун болгаш Вьетнам талазы-биле 1954 чылдың Женев дугуржу-галарын сөкчүр ужураат.

Вьетнамын Демократтыг Республиказынын Даштыкы херектер ми-нистерствозу АКШ-ның бо калчаалык шийтирилчү буруу шаап турар деп, медегледи оң ийи чуталаан турар.

Демилгизаастаан зоналыг чоң талам кезин чүгө бөмбөлөөн өсөс, харын база демилгизаастаан зоналыг бүгү деңсизеринге өскө-дөз дайын чорудуларын сөксөдирин АКШ-ны Вьетнамын Демократ-тыг Республиказын чааа негеп турар дээрин медегледи дедеглээн.

Американын Каттыпкан Штаттары Вьетнамын Демократтыг Рес-публиказын улау агаарды халлашкыларын болгаш өскө-дөз дайын чорудуларын чутта чокка сөксөдир, Муруу Вьетнама улау агрес-сияны сөксөдир, болгаш бүгү ширгаларын, болгаш өлөмчелерин ширгаларын Муруу Вьетнама улау, демилгизаастаан зоналыг чуртун болгаш Вьетнам талазы-биле 1954 чылдың Женев дугуржу-галарын сөкчүр ужураат.

Вьетнамын Демократтыг Республиказынын Даштыкы херектер ми-нистерствозу АКШ-ның бо калчаалык шийтирилчү буруу шаап турар деп, медегледи оң ийи чуталаан турар.

Демилгизаастаан зоналыг чоң талам кезин чүгө бөмбөлөөн өсөс, харын база демилгизаастаан зоналыг бүгү деңсизеринге өскө-дөз дайын чорудуларын сөксөдирин АКШ-ны Вьетнамын Демократ-тыг Республиказын чааа негеп турар дээрин медегледи дедеглээн.

Американын Каттыпкан Штаттары Вьетнамын Демократтыг Рес-публиказын улау агаарды халлашкыларын болгаш өскө-дөз дайын чорудуларын чутта чокка сөксөдир, Муруу Вьетнама улау агрес-сияны сөксөдир, болгаш бүгү ширгаларын, болгаш өлөмчелерин ширгаларын Муруу Вьетнама улау, демилгизаастаан зоналыг чуртун болгаш Вьетнам талазы-биле 1954 чылдың Женев дугуржу-галарын сөкчүр ужураат.

Вьетнамын Демократтыг Республиказынын Даштыкы херектер ми-нистерствозу АКШ-ның бо калчаалык шийтирилчү буруу шаап турар деп, медегледи оң ийи чуталаан турар.

„МӨӨГҮЛӨР“

Даштыкы хонук кезек кижи куштап чор бис оң. Болжамын алган чериниске, чылдыр шагынды бир ажилыс келбейн барган. Маана, ма-наан — сураг. Барык-ла караңгылай бергенде, кижиниң адыр дүжүтүгү улай-улап өткөн соонда, ишкөөр кел-ди аразында ам-на кестүп келди. Улау-Хемде олчалы-ла, өөрүшкү-лүг-даа бо келди оң.

— Ам чаа чүе боламын?

— Олуктер.

— Кааа болап турлук, бооң ырак эдег аты?

— Дөө ында — дөөш, холун ынаар шынааже айтыкша, чутала-ды: мөөгүлөр чанынга боламын.

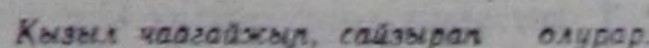
Алдын сарыг күс дүжө бергенде, барып-барып Тес-Хем шынаазын бо казыныга мөөгүлөр турганын кым көргөн боор. Эживистиң чутал-ган.

Соок кээрге канчаарлы?

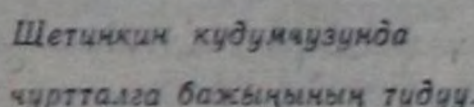
«Жомунуңче орук» көдээ ажил-агый артында төвү — Нарын суурда 250 олуштук, ажи дегининге клуб бар. Бир өсөс аны ажилыг эки организацилар болгаш, ол клуб дык таарымчалыг. Болгунерин ажил-дар чорудуп болур тускай ажил-агый база бар. Фойе, биллир, буфет, библиотекэ эрөөлери мында. Клубка чүгө кишө улау турар боордан баш-ка, ажил чорбастаан.

Бо чымыл дөрт өргөдөкчү халаш-кан. Эки ажилдап ийдептер өргө-лөкчү тургуспаан чорук ажилга саз болган. Көдээ Совет даргазы эш Бельчир чүгө болгаш чаксаан көр-гөни-биле таварышкан-на кижини өргөдөкчү кылдыр ажилдадып тур-ган. Ийдег практиканын түнелди чедиңче чок болган. Тракторист Дон-дуч Хужааны көдээ Совет даргазы албадар чыгып тургаш клуб өргө-лөкчигине ажилдадып каан. Мында-ла-да оң соонда боттук ажил база чок болган. Элең болганда ону ха-лаар ужураа база таварыш

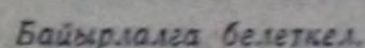
ЧУРУКЧУНУН
АЛЬБОМУНДАН

Ам, Октябрь байырлалы-
нын бүдүүзүндө, тудуг шөл-
деринде ажылдар кидин тү-
лүк калбарган. Ындыг бол-
бас-даа аргажок. Чүгө дээр-

Алдын-сарала тонун кеткен ыяштарнын бүрүлери черже шуужуп бадын-ла турар. Салгын безин черде чат-тылган ол бүрүленин херим-нер адаанче, паркта, сесер-ликтерде сандайлар адаанче салдырады тырый шапкы-лапкан. Харын-даа баштай-

В ВОЛЧЕНКО

Чириктапы авторнун

- Чек чүк уластарыны ком-
мунист университетиде аяры-
пай турума, мени баз маа кая
турган тыа ааруна Александр
Александрович кабинетче чапа
аппараш, бистик-биле ул-ты
чугалап чугааларгы турган. Ча-
гыртык маан чаадыларынмы кый
деп алгаш. кабынча илан кы-
рыкта кожа олутруп алган. «В»
деп ун-биле агезген. «V» деп ун-
биле тентен. «H» деп ун кирген
сестерия алмаар. чугаалар ту-
рган. Бир-ле катап ынчаар чу-
гаалажым олуттурувша, ол менден
«инек» деп сөзү катап-катап
ыларылл аптура берген. «Инек»
деп чү? Сен ол сөстү «яек»
дээр сен бе, азы «инек» дээр сен
бет? деп оюн дорт аттырып ол чу-
ве. Мен оччан «инек» деп дорт
харылаар турдум. Ол болза
«инек» деп тыа сөстүн агезиш

ганнар. Седип-оол Токпаркулович баштайгы кичээге бир-де дугаарында башкылаары-биле челе берген. Ажыкчынар албан-каагычкылар холуй олурар бижик өөредилгезинин бөлүмүнүн кижилери чээ башкыны чылыы-биле хүлээп алгаш, ону кичээгегилг дыйнап эгелээнир. Оларнын аразында Моол бижикти билдир кижилери

рышчалыг номну чогаадып болуп
дур деп түңнөтө ол келген. О
болза хайнун хэрэз дээш сыны
чок демиселчинин күүрүенин
ажылы-биле чогаадыкчы ажыл
кады чорудуп турганы ол. Тыва
нын чону бичин уругларынча
эглеш, улуг кижилеринче ча
дир бирик билбес болганда, улуг
биче кижилерни катат өөредип
таарынып ном чокот болу бис.

Улуг улус көөр үжүктү тыва
араттар өөрүшкү-биле уткуп
алган, кызымдар өөренип эгелен-
нер. «Чаа орут» Тыванын ажил-
чишчилерин баянжык өөрөдирини
жг салдарыг болган ном ол. Ты-
вага бижик өөрөдирегизини эл-
жайнышышкынныг үзсикте ол үжү-
барык кижи бурузуну эл кыя-
ному болу берген. Ховута хой ка-
дарган бичин уруглар-даа, алака-
ка сизен көскөн, шөлгө тарба бас

школалары өөрдиринге, чайлд
школаларын тургузарынга, өө
биле чоңунд бижики билбес чорун
аутткаарынга, эмнелгелерин
клубтарын тузарынга өөш өв
үлүг-хуузуун кириген. Тываны
культурауг сайынгалын дөгжү
ринге, тыва бижики чон орт
аунга өөтөрдиринге илелкей
киржилгежи дөш, Седип-өөл Т

ның культура амыдыралынга о
кирген үлүү база-ла эвээш эвэ
Салт-ад. Токтогузовичинин.

Чоннуу хэрээ дээш дыш билд
ажылакчыта, хөмчүн коммунист
ам-даа аныаксыг чуртталган
мөнгө кадыкшыллы күзээр бис.

М. СУГЕ-МАОДЫР.

Редактор **К. Н. КУДАЖИ.**

ОКТАБРЬ 14-ТЕ

«10. «Чеже чыл, чеже кыш эртп
6, 9 шактарда.
«руу» 2.30, 8.30. «Далайның төлдө
Н, 4, 3.10, 5.10, 7.10, 9 шактарда.
«3, 6.40, «Донгызм кыс» 4.50,

558	100
580	25
609	25
649	25
711	25
721	25
766	25
820	50
846	25
895	25
935	25
986	25

ОКТАБРЬ 15, СУББОТАДА
Телемедиатор — 19.00. «Ур-
ту келген» деп кыска кино — 19.15.
«Анык пазы» — аныктыктарга
чыңдала — 19.35. Жилина Смир-
нонча чогаалчыны орун — 20.00.
Богба, ба кыстарын» деп урак-
ты кино — 21.30 шаптыра.

Былал, Шетиния — Кравченко кулчузун, башы М.З. ТЕЛЕФОНДАР: Редакторун 24-63 редакторун ормачыларынын 85-84, 25-88, харыс салгалык секретарынын 23-
партияны амырал кылганын 23-64 агитация болуш пропаганда кылганын 37-13, сөздө ажал-агыл кылганын 21-47, үлөтүр кылганын 22-64, чага, ашчылы бо
төдө корреспондентилер база совет тургусту болгаш амырал кылганынын 21-27, ашкыч өвформация кылганын 20-60, бухгалтериянын 31-75, корректорларынын 27-41,
зун калбай барганын 32-75 телефонун болгаш.